

Posudek diplomové práce
PETRY ZDENĚKOVÉ
NARATIVA MICHELA PRISKA V KONTEXTU ITALSKÉ LITERATURY
DRUHÉ POLOVINY 20. STOLETÍ,
ÚRS FFUK

Diplomantka napsala práci o Michelu Priskovi (1920-2003), pozoruhodném spisovateli calvinovské generace, jehož romány jsou sice stále čteny (jak o tom svědčí jejich reedice), ale v literárněhistorických přehledech jsou zpravidla marginalizovány. Záslužný je tudíž sám fakt, že Priskovi byla věnována monografická pozornost.

Práce začíná přehledem „hlavních tendencí ve výpravné próze v období Priskovy tvůrčí aktivity“ (z celkového pohledu poněkud samoučelným) a pokračuje stručnou charakteristikou Priskova života a díla. Její jádro pak představují pečlivé analýzy všech jedenácti Priskových románů. Tyto analýzy pokládám za zdařilé a dost mi imponuje, s jak neúnavnou pozorností diplomantka tyto texty četla. Priskovy romány jsou zpravidla rozsáhlé a jejich zápletky jsou značně složité (Prisko se v zásadě odvolává na onen románový model, který slavil úspěchy v 19. století) – a tak už jen synopse dějové struktury se nepíše snadno. Diplomantka se však při svých analýzách neomezila jen na zápletku a postavy, ale pokusila se průběžně zachytit i další aspekty Priskových obrazů – jejich sociální rozměr, typ Priskova psychologismu, ale i techničtější aspekty výstavby textu: status vypravěče, prvky kompozice, návratné motivy s jejich symbolickými implikacemi, typ Priskovy věty.

Po všech těch detailních rozbořech jsem byl upřímně zvědav, jak se diplomantce podaří jednotlivé postřehy syntetizovat. Závěrečná kapitola, v níž se o to pokouší, sice není příliš rozsáhlá, ale věcně je poměrně bohatá. Autorka především konstatuje, že do všech Priskových románů je vepsán identický vztah ke světu, charakterizovaný antropologickým pesimismem a jistým „fatalismem“ (k čemuž lze poznamenat, že i toto přesvědčení o „determinovanosti“ lidských osudů je signálem Priskových vazeb na román 19. století). Dále dává Priskovu optiku do souvislosti s pirandellovským noetickým relativismem.

Zvažuje míru Priskova regionalismu (a tím i vazby na neorealismus) a soudí, že Prisco je sice „neapolský“ autor a jeho romány jsou do jisté míry obrazem společenských proměn „kraje pod Vesuvem“, ale jeho příběhy rozhodně nejsou pouze ilustrací provinčních poměrů, ale mají univerzálnější platnost. V neposlední řadě pak upozorňuje na vývojové proměny Priskových narativních postupů, včetně toho, že v některých pozdějších románech je systematicky obnažován sám akt psaní.

To všechno lze jistě podepsat a je třeba uznat, že diplomantka dospěla k dosti zřetelné charakteristice Priskova autorského typu. Přesto se mi zdá, že předchozí analýzy v sobě obsahovaly řadu momentů, které by mohly eventuálně umožnit ještě přesnější zakreslení Priskova místa na italské (popřípadě evropské) literární mapě (tak jak to ostatně slibuje název práce). Prisco je na jedné straně velmi „tradiční“ romanopisec (tj. spíše balzakovský než joyceovský), ale na druhé straně lze v jeho textech zaregistrovat řadu modernistických inovací: tato dichotomie – nebo spíše kompromis – by si možná zasloužila hlubší reflexi (i proto, že je příznačná pro značnou část italské poválečné prózy). Diplomantka na řadě míst upozorňuje na jisté paralely mezi Priskovými texty a texty autorů, kteří v moderní italské próze nejsou tak často přítomni: Proustem, Jamesem, Mauriakem apod. – možná že právě tyto konfrontace by dovolily lépe změřit Priskovu nenápadnou originalitu. Sám znám Priskovo dílo jen neúplně, ale deskripce jednotlivých textů je dost instruktivní na to, abych si mohl klást ještě některé další otázky. Prisco debutoval v neorealistickeém kontextu, ale vše nasvědčuje tomu, že mu téměř v ničem není poplatný. Jeho zájem je převážně psychologický (proustovská inspirace se mi zdá velmi průkazná), zajímá ho individuum a jeho reakce; Prisco tak už od svého prvního románu má podstatně blíže k literárnímu existencialismu (alespoň v té podobě, jak ho může v italských souvislostech reprezentovat například Pavese nebo Bilenchi). To je kontext, který by možná měl být pojmenován jednoznačněji. Je také nápadné, že ho příliš nezajímají ponížení a uražení – jako neorealistickeé autory – , ale že věnuje svou pozornost důsledně středním vrstvám – jako např. Moravia. Diplomantka říká, že na první pohled se Prisco zdá být dost monolitním autorem, ale při hlubším ponoru do jeho díla lze zaznamenat dosti složitý vývoj. To je nepochybně pravda, a mohlo to být ještě více zdůrazněno. Priskův první román – *Gli eredi del vento* – má téměř divadelní aranžmá složitěho psychologického dramatu pro šest osob (jednoho muže a pět žen), kde je historické pozadí evokováno jen drobnými narážkami (jako např. v Moraviových *Lhostejných*), *La dama di piazza* je naopak bohatě zalidněný vícegenerační román s dobře exponovaným historickým rámcem (na způsob De Robertových *Místokráľů* či Pirandellových *Starých a mladých*), poslední texty jsou mimo jiné calvinovskou meditací o práci romanopisce. To je ve

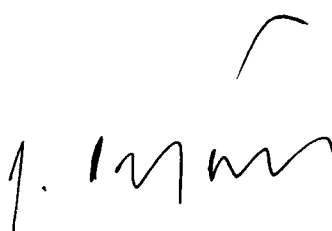
skutečnosti velmi dramatický tvůrčí oblouk, který napovídá, že Prisco – zdánlivě konzervativní vypravěč – se neustále snažil svou narativní formuli (třebaže úspěšnou) inovovat.

Těmito poznámkami nicméně nechci zpochybnit práci, která tu byla odvedena. Spíše chci naznačit, že mě diplomantka přesvědčila o tom, že Prisco je skutečně zajímavý literární případ a že bych mu i já měl napříště věnovat větší pozornost.

Formálně je práce zcela v pořádku; zvláště je třeba ocenit pěknou italštinu inteligentního resumé.

Závěrem: práci pokládám za zdařilou a k obhajobě ji doporučuji.

Praha, 8. 9. 2007

doc. PhDr. Jirí Pelán,
vedoucí diplomové práce